

vergadering **C71**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 6 december 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de project-subsidies aan steden en gemeenten – 728 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Maxim Veys aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de beslissing om Staden en Moorslede onder verscherpt toezicht te plaatsen na een vernietigend auditrapport – 750 (2022-2023)	9
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de recent aangekondigde sterke prijsstijgingen voor een uitvaart – 765 (2022-2023)	15
VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het woke-activisme tegen het sinterklaasfeest op de website van Atlas, integratie & inburgering Antwerpen – 770 (2022-2023)	18

VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de projectsubsidies aan steden en gemeenten – 728 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (cd&v): Voorzitter, ik heb een vraag rond projectsubsidies, want we hebben vastgesteld dat deze Vlaamse Regering de laatste jaren zelf heel actief is rond projectsubsidies. Zo is uit onderzoek gebleken – we hebben daaromtrent een aantal schriftelijke vragen gesteld – dat van 2019 tot 2021 – we hebben die drie jaren samengenomen om pieken en dalen wat uit te vlakken, zodat het geen toevalligheden waren – voor meer dan 600 miljoen euro projectsubsidies zijn toegekend aan lokale besturen. 40 procent daarvan gaat naar de 13 centrumsteden, en amper 60 procent gaat naar de andere 287 gemeenten. Dat betekent dat er wat verschil zit als je dat per inwoner terugrekent, dat een inwoner uit een centrumstad meer dan het dubbele krijgt via projectsubsidies dan een inwoner in een niet-centrumstad. 148 euro ten opzichte van 72 euro: dat is toch een heel merkkelijk verschil.

Er zijn in totaal jaarlijks meer dan vijftig projectoproepen. Dat wil zeggen: eentje per week. Als je daar de Vlaamse ministers bij oplijst, dan zijn de minister van Binnenlands Bestuur en de minister van Omgeving bij de meest actieven op dat vlak. Er zijn ook gemeenten die daar actief in zijn, want je hebt niet enkel centrumsteden en niet-centrumsteden. Je hebt bij de centrumsteden heel erg actieve centrumsteden, en je hebt bij de niet-centrumsteden ook heel erg actieve gemeenten en sommige niet-actieve gemeenten. Diegenen die me zouden verdenken van zelf een beetje gefrustreerd te zijn dat mijn eigen gemeente te weinig krijgt, kan ik zeggen dat dat niet het geval is. Wij proberen de projectsubsidies heel erg in het oog te houden in onze gemeente.

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) heeft daar heel recent, twee weken terug, zelf ook een studie rond gedaan, en is tot een aantal vaststellingen gekomen die in lijn liggen met de vaststellingen die wij op basis van de kleine studie van die schriftelijke vragen hebben gemaakt.

Er is een duidelijk verschil tussen de gemeenten, en de gemeenten hebben toch een aantal opmerkingen over de hoge plan- en rapporteringsverplichtingen die aan de meeste projectsubsidies vasthangen. De kalender zit soms nogal verkeerd in het planningsproces van de gemeente. Voor sommige zaken worden investeringsprojecten bij de gemeente uitgesteld om in aanmerking te komen voor die projectsubsidie, wat dus voor vertraging zorgt.

Vandaar dat de VVSG zegt dat we misschien toch een aantal zaken moeten hervormen, en naar meer substantiële subsidies gaan rond globale domeinen. Eventueel moeten we een aantal aanmoedigingsfactoren inlassen, investeringssubsidies stimuleren via het behalen van indicatoren om de lokale besturen te triggeren. En de VVSG pleit ook om bepaalde projectsubsidies minimaal voor te behouden voor nieuwe beleidsdoelstellingen, voor nieuwe feiten, en dan te werken via proeftuinen.

Als je wat verder bij de gemeenten hoort, dan hoor je wel dat de administratieve last zwaar is, dat de deadlines soms te scherp zijn, dat gemeentebesturen soms te laat op de hoogte worden gebracht van projectsubsidies, en er dan mee geconfronteerd worden dat ze binnen de maand met een plan moeten komen, dat ze dan moeilijk kunnen uitwerken, of dat er een gebrek aan capaciteit is, want niet alle gemeenten hebben dezelfde man- of vrouwkracht om al die verplichtingen te kunnen nakomen.

Daarom heb ik dus een aantal vragen, minister.

Hoe beoordeelt u die verhouding 40/60 tussen centrumsteden en niet-centrumsteden? Bent u bereid om er mee over na te denken hoe dit wat billijker kan worden verdeeld over de driehonderd Vlaamse gemeenten? En dan vooral de vraag naar de verplichtingen, de rapporteringsverplichtingen, de administratieve last. Ik denk dat we daar allemaal een beetje bekommerd zijn om dit tot een minimum te beperken. Hoe staat u daartegenover? Is er een vereenvoudiging mogelijk, een betere afstemming met andere projectoproepen om dat ook een beetje in een globaal beleid te kapselen?

Ten slotte heb ik daarnet de VVSG-nota aangehaald die twee weken terug is verschenen. Hoe staat u tegenover die VVSG-voorstellen, en dan vooral over die administratieve last?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van den Heuvel, bedankt voor uw relevante vraagstelling. Laat me toch beginnen met een positieve noot – en ik denk dat het een positieve noot is die iedereen die eerlijk is, zal beamen, namelijk dat deze Vlaamse Regering echt een hart heeft voor lokale besturen, en daar ook echt op inzet. Ik heb hier ook al verschillende keren de vele inspanningen opgesomd die we doen. Ik zal dat nu niet opnieuw doen, omdat ik denk dat dat ook wel bekend is.

Wat uw concrete vragen betreft, zal ik eerst antwoorden op uw derde vraag en daarna de andere vragen samen behandelen. Die derde vraag was de vraag welke initiatieven er mogelijk zijn om de plan- en rapporteringsverplichtingen nog te verlagen, iets waar ik ook absoluut voorstander van ben. Ik denk dat ik daar in mijn eigen beleidsdomein – want uw bevraging gaat eigenlijk over heel de Vlaamse Regering, mijnheer Van den Heuvel, als ik het goed begrepen heb – heel sterk over waak.

Ik heb me er als burgemeester ook vaak aan geërgerd dat we ongelooflijk veel rapporten moesten maken, waarvan mijn groot vermoeden was dat die door weinigen werden gelezen, bestudeerd, en dat de impact ervan ook relatief is. Evident: geen controle, of rapportering in het algemeen helemaal wegdenken, lijkt me voor specifieke subsidiëringen ook niet helemaal haalbaar. Dan spreek je meer over algemene financiering.

Sta mij even kort toe om de verschillende financieringsmechanismen te overlopen die vandaag bestaan. Op één heb je de algemene financiering, dat zijn het Gemeentefonds en de aanverwante stromen, zoals bijvoorbeeld de Eliacompensatie, responsabiliseringsbijdragen, het Openruimtefonds, en zo verder. Het betreft telkens een bedrag dat, op basis van objectieve criteria, zonder voorwaarden wordt toegekend aan de lokale besturen. Er is daar geen enkele plannings- en rapporteringsverplichting. Deze algemene financiering is de voorbije jaren, mijnheer Buysse, enorm gegroeid. Om u een indicatie te geven: het Gemeentefonds en alle aanverwante fondsen stegen van 3,4 miljard euro in 2019 naar 4,3 miljard euro in 2023. Dat is 900 miljoen euro meer op vier jaar tijd. Ik daag de collega's uit om me een andere omvangrijke post te noemen in de Vlaamse begroting die eenzelfde stijgingspercentage heeft gekend.

Een tweede soort subsidiëring zijn specifieke subsidiëringen, vanuit de diverse sectoren van de Vlaamse overheid. Deze subsidies worden door de individuele ministers geïnitieerd en bijgevolg uitgewerkt vanuit de eigen beleidsinzichten. Zij kunnen dus de doelstellingen achter de subsidie bepalen en aanduiden welke gemeenten hiervoor in aanmerking komen. En het is waar dat nogal wat collega's steeds meer de gemeenten zien als partner, als mogelijke eerste partner om beleid te realiseren, iets waar ik zelf ook sterk in geloof, en dat men dus steeds meer het belang ziet van lokale besturen als een hefboom om een beter Vlaanderen te realiseren. Deze subsidies gaan

gepaard met een procedure van subsidieaanvragen en met rapportering over het gebruik van het subsidiegeld. Er bestaat een decreet – u weet dat, het zogenaamde Planlastendecreet – uit 2011, dat de verplichtingen voor de lokale besturen die gepaard gaan met die plan- en rapporteringsverplichtingen, zo eenvoudig mogelijk moet houden. Die verplichtingen worden geïntegreerd in de ‘gewone opmaak’ van het meerjarenplan en de jaarrekening via de beleids- en beheerscyclus (BBC).

En ten derde is er de specifieke projectfinanciering, veelal na een oproep tot het indienen van projecten. Zoals de naam voorspelt, gaat het meestal om eenmalige en tijdelijke projecten, die vaak inspelen op actuele problematieken. En als u daarjuist zei dat u er heel veel gekend hebt ... Een van de redenen, niet de enige, naast het erkennen van de lokale besturen, zijn natuurlijk de crisissen die we gehad hebben. Coronasubsidiëringen en dergelijke hebben natuurlijk dit soort subsidiëring wat omhooggetild. Ook hier zijn verplichtingen van rapportering en verantwoording van de subsidies onvermijdelijk. Die eenmaligheid maakt het ook moeilijker, en vaak onmogelijk, om dit in te passen binnen de tijdsplanning en het concept van de beleidsrapporten van de lokale besturen.

De financiering van de lokale besturen zal steeds een combinatie van deze drie systemen zijn. Specifieke subsidies vanuit de Vlaamse overheid, alsook eenmalige projectsubsidies, zullen ook steeds gepaard gaan met enige mate van plan- en rapporteringsverplichtingen. Een subsidieverstrekker moet immers kunnen nagaan of de centen besteed zijn waarvoor ze bedoeld waren. Dat is een kenmerk van goed bestuur. Als we dat loslaten, laten we ook dat principe van goed bestuur helemaal los. Maar ik ben er wel van overtuigd dat we vanuit de Vlaamse Regering een gezamenlijke inspanning kunnen doen om de rapporteringslast verder te beperken. Die is vandaag de dag inderdaad nog altijd te hoog, en is voor verbetering vatbaar. De financieringsstromen naar lokale besturen moeten, wat mij betreft, zo maximaal mogelijk voorwaardenvrij zijn. En als er toch een rapporteringsverplichting nodig blijkt, moeten de subsidieverstrekkers waar mogelijk de laagdrempelige procedure van het Planlastendecreet toepassen.

Ik kom tot uw andere vragen. U begrijpt dat ik hier niet de evaluatie kan maken van elke afzonderlijke projectsubsidie. Ik ga ervan uit dat achter elke regeling zeer lovenswaardige beleidsintenties zitten, ook bij mijn collega's, zowel naar de doelstellingen als naar de afbakening van de gemeenten die in aanmerking komen. Bij de beoordeling van de vele subsidiestromen moeten we ook rekening houden met verzachtende omstandigheden. De Vlaamse Regering is geconfronteerd met tal van acute crisissen, waar ik daarnet al naar heb verwezen, die ad-hocsubsidieregelingen noodzakelijk maakten. Ik denk aan de Oekraïense vluchtelingen en de vaccinatiecentra. Deze nuancering betekent uiteraard niet dat uw vaststellingen niet ernstig moeten worden genomen, maar het blijft natuurlijk de vraag hoe we deze situatie structureel kunnen verbeteren.

Ik denk dat we om te beginnen realistisch moeten zijn in onze verwachtingen. Specifieke subsidies en projectsubsidies ten aanzien van de lokale besturen, met aanvragen en rapportering, zijn niet noodzakelijk een slecht instrument. De projectsubsidies in het kader van het Stedenbeleid bijvoorbeeld, waarbij de projectaanvragen intensief worden begeleid en met een vakjury worden beoordeeld, hebben mijns inziens bijgedragen tot meer kwaliteitsvolle projecten in onze steden.

Ten tweede moet de algemene financiering zoals gezegd voorrang krijgen op specifieke financiering. Dit strookt met mijn streven naar een maximale beleidsautonomie van de lokale besturen. Wanneer specifieke subsidiëring toch wordt toegepast, volgt de Vlaamse overheid zo maximaal mogelijk de regels van het Planlastendecreet. Samen met mijn administratie zal ik dit decreet opnieuw onder de aandacht brengen van mijn collega's in de regering en de Vlaamse administraties.

Verder zal ik begin volgend jaar in gesprek gaan met de VVSG en de collega's van Financiën en Begroting, die daar een sleutelrol in spelen, want zij zijn de bewaker van die rapporteringsgedachte. Ik moet zeker in gesprek gaan met minister Diependaele om samen met hem te kijken hoe we verder kunnen vereenvoudigen.

Ten vierde wil ik ook ingaan op het feit dat sommige besturen, hoewel ze hiervoor in aanmerking komen, toch niet inschrijven op projectsubsidies. Een van de redenen hiervoor is een gebrek aan capaciteit of aan tijd. U weet dat ik voorstander ben van fusies van gemeenten. Ik juich Hasselt toe. Dit is net een van de redenen: grotere gemeenten hebben vaak meer bestuurskracht. Ze zullen dan ook beter in staat zijn om in te schrijven op projectoproepen. Dat blijkt onder meer uit uw gegevens. Daarom is er deze legislatuur, zoals u weet, een genereus stimuleringspakket voor vrijwillige fusies. Daarnaast stimuleren we ook heel hard de regiowerking. Dat is een andere piste. Via het Regiodecreet en het Labo Regiovorming werken we aan de maturiteit van regio's om beter samen te werken. Ook die samenwerking kan leiden tot meer gemeenschappelijke indiening van projecten.

Mag ik nog twee voorbeelden geven? Bijvoorbeeld in het Plan Samenleven is mij het volgende opgevallen. Er zijn 50 ingediende dossiers waarvan 23 met een samenwerkingsverband. Van de 50 hebben 23 groepen van gemeenten een aanvraag ingedeeld. 74 procent voert het plan samen uit met andere gemeenten. Er is dus samenwerking. Een tweede voorbeeld is 'Gemeente zonder Gemeentehuis', ook bekend. Van de 102 ingediende dossiers zijn er 80 aanvragen met een samenwerkingsverband. Ook daar ziet men dat om subsidies aan te vragen gemeenten de neiging hebben om samen te werken, wat een goede zaak is.

Mijnheer Van den Heuvel, ik hoop dat ik daarmee toch wat antwoorden heb gegeven op uw terechte vraag.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (cd&v): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Ik heb nog een drietal bedenkingen.

Uw stelling dat algemene financiering het uitgangspunt blijft en men dat aanvult met meer specifieke projectsubsidies, is een belangrijk standpunt. Ik ben blij dat te horen want we moeten opletten dat we niet gaan naar een 'projectisering' van het beleid, waar lokale besturen een ballon zien voorbijkomen en men die wil hebben. Die tijd is een beetje voorbij. Fiere lokale bestuurders die niet louter uitvoerder willen zijn van Vlaams beleid maar zelf sterk genoeg zijn, zeker als we gaan naar sterke lokale besturen met een grotere daadkracht, moeten we natuurlijk in die rol bevestigen zodat ze zelf het beleid kunnen uitstippelen en niet louter uitvoerder zijn van de projecten die vanuit Vlaanderen worden gelanceerd. Ik denk dat we ons moeten behoeden voor een 'projectisering' van het lokale beleid. Als u uw standpunt gestand doet dat algemene financiering duidelijk belangrijker is, is dat een geruststelling.

Mijn tweede opmerking gaat over de planlast. Ik denk dat dat voor ieder van ons heel belangrijk is. Dat is een beestje dat al jaren terugkomt en waar al jaren aan gewerkt wordt. We slagen er niet altijd in om de bureaucratische molen te verminderen. Het is meestal allemaal goed bedoeld, zeggezegd om de objectivering gestand te doen. Ik denk dat we daar ook de gezonde middenweg moeten kiezen en moeten kiezen voor efficiënte rapportering, zodat het overzichtelijk blijft en past binnen de BBC-regeling en we door de planlast te verminderen de capaciteitsproblematiek kunnen verkleinen. Ook belangrijk is de kans op slagen. Wedstrijden zijn allemaal goed, maar niets is zo ontmoedigend voor een lokaal bestuur om drie of vier keer mee te doen aan een projectoproep en altijd achter het net te vissen. Ik denk dat dat op voorhand beter moet kunnen worden begeleid.

Ten slotte heb ik nog een derde opmerking en een klein voorstelletje om eventueel met een projectportaal te werken waar de lokale besturen een duidelijk overzicht krijgen en op voorhand zien dat er een projectoproep aankomt. Nu is de deadline soms heel kort. Dan vergroot je het speelveld en maak je het een beetje gelijk voor alle besturen en kan men niet meer zeggen dat men het niet wist. Waarom niet werken met een projectportaal om duidelijk op voorhand publiciteit te maken voor een projectoproep?

De voorzitter: Collega's, mag ik vragen om het gebouw onmiddellijk te verlaten en geen liften te gebruiken, maar enkel de trappen.

(De vergadering wordt geschorst wegens een ontruimingsoefening.)

De voorzitter: Collega's, we zijn weer allemaal veilig terug in onze commissiezaal. We hervatten onze werkzaamheden. Voor degenen die niet meer weten waar we mee bezig waren: de heer Van den Heuvel had zijn vraag om uitleg gesteld, de minister had geantwoord, de heer Van den Heuvel heeft vervolgens zijn twee minuten volgepraat in een repliek.

De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Dank aan collega Van den Heuvel om deze vraag te stellen. Het is een zeer relevante vraag.

Ik wilde de minister graag een compliment geven voor het Plan Samenleven. Dat is een mooi voorbeeld van hoe met lokale besturen samen te werken om een projectoproep te lanceren, waarbij er ruim tijd vooraf gegeven was. Ik denk dat er ook wat onderhandelingsmarge is om vragen te stellen en het wat scherper te stellen. Ik stel wel vast dat dat bij veel van uw collega's niet het geval is. Dit komt ook door de thema's die ik opvolg, maar bijvoorbeeld in armoedebestrijding zien we dat er soms een heel korte termijn gegeven wordt met alle gevolgen van dien.

U had het daarnet over bestuurskracht en de rol van de regiovorming. De regio kan er ook een rol in spelen, gemeenten kunnen inderdaad samenwerken. Maar het heeft onder andere tot gevolg dat er geen gezinscoaches actief zijn in dat proefproject in de regio Waasland, dat er geen voedseldistributieplatformen zijn in het zuiden van Oost-Vlaanderen. Dat moeten we toch proberen te vermijden.

De vraag is dus: kunnen collega's daarvoor bij u terecht? U bent verantwoordelijk voor de samenwerking met de lokale besturen – ik interpreteer het nu wat in brede zin –, maar is er binnen het traject van de VVSG regeringsbreed het plan om dat daar te kunnen verbeteren of is dat echt een verantwoordelijkheid van het individuele kabinet?

Kris Van Dijck (N-VA): Ik wil ook even aansluiten namens de N-VA-fractie.

Vooreerst vind ik het een zeer interessante vraag van de heer Van den Heuvel, evenals het antwoord. Zowel in de vraagstelling als in het antwoord is het brede spectrum aanwezig van niet alleen projectsubsidies en het stimuleren van beleid, maar ook in hoeverre gemeenten het aankunnen, het beleidsvoerend vermogen van gemeenten en dergelijke.

In dezen heb ik ook een oproep. Enerzijds is een basisfinanciering, zoals onder andere met het Gemeentefonds, heel belangrijk. Het is goed dat er ook met projecten gewerkt wordt. Maar ik heb daar een paar kanttekeningen bij. Ten eerste moet men daar ook voldoende tijd en ruimte voor hebben om daarop in te tekenen. Op die manier heeft het ook te maken met plannen. En ten slotte: of men er al dan niet op inspeelt. Het zat ook in uw vraag, dat het niet alleen gemeenten zijn, maar ook de regio's tot zelfs de subregio's, die intekenen. Dat is heel belangrijk. Ik wil

vooral de oproep van collega Van den Heuvel mee onderschrijven om via een duidelijk portaal te werken, zodat iedereen ook zeer goed geïnformeerd is. In het verleden heb ik soms gehoord dat grotere steden de man- of spankracht hadden om gewoon een personeelslid aan te werven dat niets anders moest doen dan alle subsidiekanalen na te gaan en na te kijken. Ik denk dat we dat op een proactievere manier moeten kunnen doen en het beter aanbieden aan de consument, in dit geval de lokale besturen en de regio's.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik dank iedereen voor zijn nuttige bijdrage.

Laat me beginnen bij het voorstel van collega Van den Heuvel rond de projectportalen. Ik vind dat persoonlijk een heel goede suggestie. Ik wil die verder onderzoeken. Ik ga dat samen met mijn collega's moeten doen. Zo'n projectportaal werkt immers alleen maar als alle collega's aan boord zijn en iedereen meewerkt. Het zou een instrument kunnen zijn voor – wat collega Van Dijck zegt – het vermijden van de noodzaak om subsidiologen aan te werven, wat soms gebeurt. Ik begrijp dat grotere steden dat soms nodig hebben om internationaal en naar Europese projecten toe zich volop te kunnen plaatsen. Maar het zou niet mogen zijn dat in Vlaanderen gemeenten voor subsidies van de Vlaamse overheid te laat vernemen wanneer die subsidies er zijn. Dat is een eerste belangrijk element. Ik wil daar collega Van den Heuvel voor bedanken, voor die goede suggestie. We gaan die meenemen, collega Van den Heuvel.

Ten tweede, daarmee samenhangend, collega Veys, wat u zegt over voldoende tijd laten om in te schrijven: ik ben het daar eigenlijk ook mee eens. Er zijn uitzonderingen daarop, wanneer men heel snel moet handelen of wat dan ook. Maar het principe dat u aanhaalt, moet inderdaad zijn dat een gemeente tijdig verneemt en voldoende ruimte heeft om zich te kunnen inschrijven in een bepaalde projectoproep. Daar is geen concrete afspraak rond hoe we met dit specifieke onderdeel moeten werken. Maar ik voel het wel een beetje als mijn verantwoordelijkheid, als minister bevoegd voor het binnenlands bestuur, om ter zake dat eens op te nemen met mijn collega's. Ik ga dat ook doen om hen op die twee zaken te wijzen: eerst en vooral het Planlastendecreet nog eens onder ogen brengen – ik heb dat daarnet al gezegd in mijn eerste antwoord – en ten tweede ook meegeven dat, wanneer men een oproep doet naar gemeenten, men met twee zaken rekening moet houden, namelijk voldoende tijd en maximaal de mogelijkheid openen dat verschillende gemeenten kunnen samenwerken. Ik denk dat dat een tweede manier is om dat te kunnen oplossen.

Ten slotte, collega Van den Heuvel, ten gronde denk ik dat u echt gelijk hebt wanneer u zegt dat we vooral naar algemene financiering moeten gaan – wat ik ook gezegd heb. Projectsubsiëring is vaak een minister die zegt dat hij zijn beleid moeilijk op eigen kracht kan uitvoeren en dat de lokale besturen beter geplaattst zijn om dat beleid uit te voeren, en dus van de gemeentebesturen vraagt dat ze zijn beleid uitvoeren en daarvoor middelen ter beschikking stelt. Ik vind dat wij een uitdaging hebben – u weet dat – met Vlaanderen dat vandaag te centralistisch functioneert, dat wij te weinig bevoegdheden doorgeschoven hebben naar lokale besturen. Dat heeft een stukje historische redenen door de groei van Vlaanderen. Maar als we ons vergelijken met Noord-Europa, moeten we meer bevoegdheden doorschuiven.

Eigenlijk is dat de consequentie van zulke projectsubsidies. Op een zeker moment moet Vlaanderen misschien nog wel een kader maken, maar moeten we die bevoegdheid doorschuiven naar lokale besturen. Dan moeten we dat niet meer subsidiëren, dan moet dat geen projectsubsidie meer zijn, dan kan dat in de algemene middelen terecht komen, dan is er ook geen planlast meer, dan is het de autonomie van de lokale besturen om daarmee om te gaan binnen een decretaal kader waar

wij een aantal randvoorwaarden, minimumstandaarden, normen en dergelijke bepalen en rechten van burgers of organisaties formuleren. Ik denk dat dat de methode is om te vermijden dat je te veel in die sturing komt van projectsubsidies. Ik denk dat het de consequentie is van een meer doorgedreven decentralisering.

U weet dat we deze legislatuur ter zake stappen zetten, natuurlijk binnen het kader van een Vlaams regeerakkoord. Maar ik vind het een van de uitdagingen naar een volgende regering toe om daar meer diepgaande hervormingen door te voeren, om daar verder te gaan. Dat is ook absoluut nodig. We gaan dan minder projectsubsidies hebben en meer autonomie hebben en algemene financiering.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (cd&v): Minister, en andere collega's, dank u wel voor jullie tussenkomsten en het antwoord. Ik denk dat het een leerrijke discussie geweest is.

Ik ben blij te horen dat de suggestie van het projectportaal ernstig onderzocht gaat worden. Ik denk dat we daarmee de lokale besturen toch een stapje voorwaarts kunnen helpen om volwaardig te kunnen meedoen. Dat is voor iedereen oké, denk ik, een gelijk speelveld. Als we dan nog iets kunnen doen aan de voorspelbaarheid en ook aan de planlast iets kunnen doen, denk ik dat de appetijt bij heel wat lokale besturen hoger is om daar daadwerkelijk op in te schrijven. Dat is toch de bedoeling van die projectsubsidies. Maar belangrijk is ook dat we de algemene financiering niet uit het oog mogen verliezen. Daar heb ik ook duidelijk het standpunt van de minister gehoord dat dat het fundament blijft, omdat we geloven in de slagkracht en de beleidscapaciteiten van de lokale besturen. Dat vind ik een heel belangrijke boodschap.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maxim Veys aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de beslissing om Staden en Moorslede onder verscherpt toezicht te plaatsen na een vernietigend auditrapport – 750 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Ongeveer een maand geleden kwam Audit Vlaanderen naar buiten met een rapport over mogelijke belangenvermenging door de burgemeesters van Staden en Moorslede in West-Vlaanderen. De burgemeester van Moorslede zou zich volgens het rapport van Audit Vlaanderen in "een staat van belangenvermenging hebben geplaatst" toen hij met voorkennis van zaken een stuk landbouwgrond kocht om het nadien te kunnen doorverkopen als reservegebied voor een ambachtelijke zone. Het stuk landbouwgrond zou hem daardoor op twee jaar tijd 200.000 euro hebben opgeleverd. Ook de burgemeester van Staden zou misbruik hebben gemaakt van zijn positie als burgemeester. Daar wordt verwezen naar een mogelijk geval van voorkennis.

Minister, in de vergadering van de commissie voor Binnenlands Bestuur, een van de mooiste commissies in dit parlement, van 25 oktober 2022 kaartte mijn collega Kurt De Loor deze kwestie al aan, samen met enkele andere collega's. Als ik me niet vergis ging het toen ook over het Klokkenluidersdecreet. Hij ondervroeg u over de consequenties verbonden aan de vastgestelde belangenvermenging. U gaf toen aan dat de twee lokale besturen onder verscherpt toezicht geplaatst waren, wat

zou betekenen dat de beslissingen van deze lokale besturen vanaf dan onder een vergrootglas zouden worden geplaatst. In de bespreking van die vragen gaf u aan dat de gouverneur een sparringpartner was, als ik me het goed herinner. Verdere uitleg over de concrete stappen binnen de procedure ontbrak daar nog, volgens de Vooruitfractie. Ondertussen zijn we zes tot zeven weken na de aankondiging op 14 oktober dat u deze twee gemeenten onder verscherpt toezicht ging plaatsen. Ik heb dan ook de volgende vragen ter opvolging.

Zijn die twee besturen ondertussen effectief onder verscherpt toezicht geplaatst? Wanneer en hoe is dat formeel gebeurd? Aan wie komt die beslissing toe?

Zondag zag ik dat de gouverneur van Limburg Sint-Truiden onder verscherpt toezicht plaatst. Wie komt formeel die beslissing toe? Hoe zit die procedure precies in elkaar?

Kunt u duiden wat het betekent als een bestuur onder verscherpt toezicht geplaatst wordt? Welke concrete acties worden er dan precies ondernomen en door wie? Welke gevolgen heeft dit voor de beslissingen die worden genomen door het college van burgemeester en schepenen?

Gedurende welke periode worden beide gemeenten onder verscherpt toezicht geplaatst? Onder welke voorwaarden of omstandigheden kan dit worden opgeheven?

Wanneer is er overleg geweest tussen de gemeenten in kwestie en de toezichthoudende overheid?

Welke stappen zijn inmiddels concreet gezet binnen het verscherpt toezicht van de twee gemeenten in kwestie? Zijn er reeds concrete aandachts- en opvolgpunten meegegeven vanuit de toezichthoudende overheid waarover vervolgens verplicht moet worden gerapporteerd?

Audit Vlaanderen volgt de periodieke realisatie van de aanbevelingen op en maakt op regelmatige basis een inschatting van het systeem voor organisatiebeheersing. Staat die periodieke opvolging al gepland? Wat betekent dit concreet voor deze twee casussen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega Veys, naast een aantal algemene vragen, stelt u hier twee zeer concrete vragen over twee lokale dossiers. Dat is evident uw goed recht. Ik geef u wel mee dat de vergadering van deze commissie op 25 oktober, tijdens de behandeling van de vorige vragen om uitleg hierover, unaniem het signaal heeft gegeven dat men niet wenst dat er concrete lokale dossiers in deze commissie worden besproken. Dat is toen unaniem door deze commissie gezegd. Het Vlaams Parlement is daar volgens mij ook niet het juiste forum voor. Ik geef uiteraard wel graag uitleg over de procedures. Over de concrete dossiers zou ik me graag aan de toen gemaakte unanieme afspraak willen houden om er niet op in te gaan, omdat het parlement daar niet de beste plaats voor is.

Na een forensische audit verzoek ik de provinciegouverneur steeds om de burgemeester en bevoegde schepenen uit te nodigen voor een overleg. De gouverneur wordt daarbij ook gevraagd om, in uitvoering van diens toezichtfunctie, rekening te houden met de forensische audit en indien nodig een verscherpt toezicht in te stellen. Dat is de normale procedure na een forensische audit.

Na de gesprekken met Staden en Moorslede heeft de gouverneur ook effectief beslist om verscherpt toezicht in te stellen. Hij doet dat niet altijd bij een forensische audit na een gesprek, maar op basis van het gesprek en van de feiten van het concrete dossier kan hij al dan niet beslissen om tot verscherpt toezicht over te gaan.

Het gegeven dat de burgemeester en schepen in een opvolgingstraject stappen onder toezicht van de provinciegouverneur en er op geregelde tijdstippen opvolgingsgesprekken gehouden zullen worden, houdt op zich al een verscherpt toezicht in. Ik heb deze procedure ook verduidelijkt in de commissie van 25 oktober. Als een bestuur onder verscherpt toezicht wordt geplaatst, dan worden de beslissingen van het lokaal bestuur onder een vergrootglas gehouden. Er zal daarover steeds een overleg plaatsvinden tussen de toezichthoudende overheid en het betrokken bestuur.

De toezichthoudende overheid kan dan ook concrete aandachts- en opvolgpunten meegeven aan het bestuur en verplichten daarover te rapporteren aan de toezichthoudende overheid. Er worden afspraken gemaakt, de gouverneur zegt dat men een aantal dingen moet doen en dat men hem daarover moet rapporteren. Hij kan hen daartoe verplichten.

Mijn administratie ondersteunt mij en de gouverneurs in de rol als toezichthoudende overheid daarbij. Dit betekent dat de gouverneur de vorderingen zal opvolgen van de stappen die gezet worden om een antwoord te bieden op de aanbevelingen van Audit Vlaanderen. De audit doet aanbevelingen, de gouverneur praat met hen en maakt afspraken die ertoe moeten leiden dat het probleem dat in de audit wordt aangekaart, verholpen wordt en hij volgt dat op. De gouverneur zal dus duidelijke afspraken maken rond de concretisering en zal de besturen om de paar maanden opnieuw uitnodigen.

Concrete acties kunnen bijvoorbeeld zijn: het organiseren van vormingssessies rond integriteit en deontologie voor mandatarissen; het aanpassen van de deontologische code voor zowel mandatarissen als voor het personeel; inzetten op dilemmatraining.

Het verscherpt toezicht wordt aangehouden tot aan deze aanbevelingen tegemoet wordt gekomen.

In verband met uw vragen over de opvolging door Audit Vlaanderen kan ik u meegeven dat lokale besturen na afloop van een audit een aanbevelingentabel invullen waarbij ze aangeven wie verantwoordelijk is voor de realisatie, welke aanpak zal worden gevolgd en tegen wanneer deze aanbeveling zal worden gerealiseerd. In het geval van forensische audits reserveert Audit Vlaanderen een beperkte capaciteit voor de nauwere opvolging van deze specifieke aanbevelingen, en dit na het verstrijken van de aangegeven realisatiedatum. Wat betreft Staden en Moorslede moet dus eerst de opgegeven realisatiedatum worden afgewacht vooraleer de aanbevelingen uit de betrokken audits kunnen worden opgevolgd door Audit Vlaanderen.

Tot slot wijs ik ook op de mogelijkheden van de gemeenteraad als toezichthoudend orgaan van een lokaal bestuur. De algemeen directeur moet eenmaal per jaar de gemeenteraad informeren over het systeem voor organisatiebeheersing. Als er een audit is geweest waarbij er een gesprek met de gouverneur is geweest en er afspraken zijn gemaakt die worden opgevolgd door de gouverneur met een bepaald tijds kader, dan kan de gemeenteraad de algemeen directeur, die jaarlijks verplicht is om te rapporteren over zijn organisatiebeheersing, daarover bevragen en daar verdere informatie over verkrijgen en daar dus ook politieke gevolgen aan hechten. Dat kan gaan over het maken van een motie, vragen stellen, een beslissing afdwingen van de gemeenteraad, tot het meest extreme, namelijk een andere meerderheid samenstellen. Dat instrument is er vandaag ook door middel van een constructieve motie van wantrouwen indien de gemeenteraad ontevreden is over de concrete reactie van een lokaal bestuur op een audit.

Meneer Veys, zonder in te gaan op het concrete dossier, hoop ik u voldoende te hebben geïnformeerd over hoe die procedure juist loopt.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Minister, dank u voor uw antwoorden.

Dit is hier inderdaad op 25 oktober aan bod gekomen. De reden dat ik u deze vragen stel, is dat we in de krant lezen over een ernstig auditrapport. U kondigde aan dat u de gemeenten onder verscherpt toezicht ging plaatsen. In het jaarverslag van de gouverneur van Antwerpen over de controlefunctie lees ik dat er een gesprek volgt en dat de gouverneur dan beslist om de gemeente onder verscherpt toezicht te plaatsen. Ter vergelijking: bij het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) is er ook een verscherpt toezicht bij bruggen. Dat is een heel transparante procedure. Daar wordt er binnen de drie tot vijf jaar strenger gecontroleerd op bruggen waar een instortingsgevaar mogelijk zou kunnen zijn. Dat vond ik vorige keer minder duidelijk in uw antwoord.

Ondertussen is dat toch al wat duidelijker geworden. Heel veel West-Vlamingen hebben daar immers vragen bij. We lezen in de kranten de communicatie van de gouverneur van Limburg, die zegt dat hij verscherpt toezicht in Sint-Truiden toepast. Hij zegt dat dat een positieve zaak is. We zien dat het gemeentebestuur zegt dat het niet echt een verscherpt toezicht is, maar eerder een begeleidingsopdracht. Dat kan natuurlijk wel gevaarlijk zijn. We hebben het er de vorige keer ook over gehad dat de rotte appels eruit moeten. Ik denk dat iedereen dat ook wel vindt, want dat zorgt voor een slechte naam voor de bestuurders die het wel goed menen. Daarom wilde ik deze vraag stellen. Er is nood aan transparantie, vindt de Vooruitfractie, en er is nood aan het duidelijk maken aan de mensen hoe het nu precies in elkaar zit. Vlaanderen heeft heel wat procedures. Wij vonden deze procedure ook wel belangrijk, want het gaat enerzijds over de lokale autonomie en anderzijds over wie bewaakt wat machtige mensen kunnen doen. Dat is ook wel een taak voor u, minister.

Ik zie dat er een van plan van aanpak moet worden opgemaakt. Is dat ook hier van toepassing? Hoe gaat dit nu verder? Krijgt u een periodiek verslag van de gouverneur, volgt uw kabinet dat op of hoe gaat het verder in zijn werk? Kunnen minstens de lokale gemeenteraadsleden in de respectievelijke gemeenten daar meer nieuws over verwachten? Sint-Truiden, Staden en Moorslede zitten nu in deze situatie. Zijn er nog andere gemeenten die zich momenteel onder verscherpt toezicht bevinden of niet?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Procedureel bestaat dat verscherpt toezicht eigenlijk niet. Dat is nergens omschreven. Dat is een beetje 'flou artistique' van het moment. Ik begrijp dat zo'n maatregel uiteraard nodig is, maar het nadeel van zo'n maatregel is dat je een hele gemeente, een hele gemeenteraad, al de mandatarissen die daar actief zijn, onder een bepaalde stomp zet alsof ze allemaal iets misdraan hebben. Ze moeten allemaal een dilemmatraining volgen en kiezen of ze een fles wijn mogen aanvaarden of niet, hoe dat allemaal in elkaar zit. Ze moeten dat allemaal doen, terwijl – ik ken de dossiers niet concreet, ik heb de auditrapporten niet gezien – als we alles lezen, het vaak gaat om één persoon die iets verkeerd gedaan heeft, soms over twee of drie personen. Ik snap dat dat tijdelijk gebeurt, maar dan moet dat minstens een tijdelijke maatregel zijn en moet je ook echt op zoek gaan naar de rotte appels. Want als je in Staden of Moorslede echt nog mensen wilt engageren voor politiek, als je vandaag in die gemeenten gaat vragen aan jonge mensen om op een lijst te staan – ik geloof in de lokale politiek – ga je die niet meekrijgen als je zegt dat de gemeente onder verscherpt toezicht staat omdat er daar van alles verkeerd gebeurt. Het moet heel duidelijk zijn: wie zich in een rechtstaat misdraagt, moet eruit. Zo'n verscherpt toezicht moet een tijdelijke maatregel zijn. Opleidingen over dilemma's zijn goed, maar sommige mensen ga je met een opleiding nergens toe brengen.

Minister, mijn vraag is om dat verscherpt toezicht ook zo snel mogelijk om te zetten, als de resultaten behaald zijn, in al dan niet – ik vel geen oordeel – een concrete

individuele maatregel voor iemand die iets misdaan heeft en als er niemand iets misdaan heeft, dat dat ook duidelijk en afgehandeld is en dat de jonge mensen die nog goesting in lokale politiek hebben, in die gemeenten aan de slag kunnen gaan en zeggen dat ze hun schouders nog willen zetten onder het lokale bestuur.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, dank u wel voor de interessante vraagstellingen. Er zijn een aantal elementen. Eerst en vooral hebben we de strafrechtelijke procedures. Die bestaan bij de forensische audits. Indien er een fout gemeld wordt, wordt het parket op de hoogte gesteld. Dat is strafrechtelijk, buiten onze scope. Daarnaast hebben we een audit die vaststelt dat er een aantal dingen zijn die slecht lopen, die fout zijn, die niet goed functioneren, die niet in de strafrechtelijke sfeer zitten. Op dat moment is de methodologie dat die audit bij de gouverneur komt. Die persoon is één en ondeelbaar met zijn minister in het uitoefenen van die verantwoordelijkheid. Die is goed geplaatst, want die kent het terrein goed in zijn provincie. Die kent zijn pappenheimers vaak heel goed. Die gaat die gemeente ontbieden. Hij roept de burgemeester en zijn schepencollege, de algemeen directeur, de schepen die in het dossier vernoemd wordt, bij hem. Dat is een procedure die inderdaad niet decretaal verankerd is. Dat laat ruimte aan de gouverneur om maatwerk te doen en die vraagt stevast aan de gemeente een plan van aanpak. Met andere woorden: je hebt een audit aan je been.

In die audit staan een aantal aanbevelingen, want die audits zijn zo opgebouwd. Die maken een analyse, die stellen een aantal problemen vast en formuleren vaak ook een aantal aanbevelingen. Het idee is: wat ga je doen? Wat ben je van plan om dat in de toekomst te verhelpen, te remediëren? Die komen naar hem, die bespreken dat. Schuldinzicht is ook altijd een belangrijk element: we weten dat we niet goed bezig waren, we moeten daar dingen anders doen, we hebben dat wat laten liggen of we hebben daar verkeerd gekeken. Nogmaals: dit is niet strafrechtelijk. Op dat moment zegt de gouverneur dat er een actieplan gemaakt zal worden, dat de gemeente regelmatig gaat rapporteren, bepaalde stappen gaat zetten, dat hij de gemeente binnen een paar maanden terugziet en dat hij dan wil weten waar de gemeente staat. De gouverneur volgt dat zo op. Het is niet zo dat elke gouverneur tegen elke gemeente zegt om aan dilemmatraining te doen. Dat is een voorbeeld. Een gouverneur kan dat zeggen als hij een gemeente ziet waar het bijvoorbeeld fout zit met de cultuur van hoe om te gaan met vragen van burgers, of met hoe om te gaan met openbare aanbestedingen of hoe om te gaan met geschenken die men krijgt. Daar moet aan gewerkt worden. Een gouverneur gaat tamelijk breed mensen vragen om met een extern bureau werk te maken van een nieuwe cultuur. Soms kan dat op een individu toegespitst zijn: vriend, jij gaat vanaf nu beter je afspraken noteren. Er zijn verschillende dingen mogelijk. De gouverneur heeft ruimte om aan maatwerk te doen.

Mijnheer Warnez, ik ben volledig akkoord dat voor sommige mensen zo'n dilemmatraining niet helpt. Er helpt weinig tegen mensen die te kwader trouw zijn en die zullen uiteindelijk strafrechtelijk of politiek aangepakt moeten worden. Dat is de procedure waar we in zitten. Daar werken we in.

De gemeenteraad is daarin een belangrijke speler. Ook de oppositie in de gemeenteraad kan daar een belangrijke speler in zijn. De gemeenteraadsleden van de meerderheid kunnen hun verantwoordelijkheid opnemen, maar laten we nu maar even in de politieke realiteit kijken. Ook een oppositiepartij kan daarin een rol spelen. Die kan in de gemeenteraad daarover vragen stellen. Die kan in de gemeenteraad een algemeen directeur bevragen, die een keer per jaar daarover verslag moet uitbrengen. Dat is het moment om dat aan te grijpen. Die kan voorstellen indienen. Die kan voorstellen van resolutie indienen. Die kan zoeken naar een constructieve motie van wantrouwen om de rotte appels te vervangen. Een meerderheid kan ook

zelf handelen. Die kan zeggen dat men iemand in de rangen heeft die het echt niet nauw neemt met de deontologie en die eruit gooien. Dat kan ook. Dat is de procedure van het verscherpt toezicht.

Op een zeker moment doofde dat in het verleden soms uit. Een gouverneur die een dergelijk dossier behandelde, zag een jaar later dat het stilaan normaal liep en liet dat wat uitdoven. Ik ben er iets meer voorstander van om het formeel af te ronden. Ik volg collega Warnez dat een gouverneur op een zeker moment de situatie van verscherpt toezicht moet afronden. Anders kan dat misbruikt worden in het lokale politieke spel. Dat afronden is ook geen vrijbrief en men moet niet zeggen dat alles nu in orde is, maar de gouverneur heeft zijn werk gedaan en er zijn een aantal processen op gang gebracht die verbetering brengen.

Hoeveel besturen er precies onder het systeem van verscherpt toezicht zijn, heb ik hier niet bij de hand. Ik wil dat gerust eens oplijsten en u schriftelijk bezorgen. Evident, van elk gesprek dat een gouverneur heeft, krijgen wij een verslag. De afspraak met de gouverneurs is dat zij er schriftelijk een verslag, een spoor van nalaten voor mij als minister, omdat ze werken in mijn naam of samen met mij om dat op die manier aan te pakken.

Ikzelf ben voorstander van zo'n systeem, omdat ik denk dat dat een manier is om een aantal dingen te remediëren die niet zwaar genoeg zijn om naar de strafrechter te gaan, maar die wel niet getuigen van behoorlijk bestuur of van een juist omgaan met de functie die men heeft. Ik zou ook de gouverneur voldoende ruimte laten, omdat men net maatwerk moet kunnen leveren, want elk dossier is wel wat anders. Als we dat te veel in regels gaan gieten, wordt het formeel onderdeel van administratief recht, krijgt men beroepsmogelijkheden en dergelijke meer. Ik denk dat deze methode voor sommige gemeentebesturen behulpzaam kan zijn om opnieuw op het rechte spoor te komen, zonder dat zij daarvoor allerlei zware juridische procedures hebben moeten doorlopen. Maar het is niet vrijblijvend. Ook het publieke signaal is natuurlijk niet vrijblijvend. Het publieke signaal is vaak het meest confronterende. Het feit dat Audit Vlaanderen zegt dat het daar niet goed loopt, dat men bij de gouverneur moet komen en dat die een bestuur onder verscherpt toezicht plaatst, is niet van de poes.

Ik volg collega Warnez niet wanneer hij zegt dat men een heel lokaal politiek landschap stigmatiseert. Daar ben ik het niet mee eens. Ik denk dat op zo'n moment degenen die fout bezig zijn geweest, het stigma dragen, maar niet de rest. Op een zeker moment kan er in een gemeente een collectieve normvervaging bestaan, een lokale politieke cultuur – ik ga geen namen noemen – waarbij er heel veel verbeterwerk is. Niemand gaat dat in de plaats van die gemeente overwinnen. Alle partijen van die gemeente moeten dan hun best doen om dat opnieuw op het rechte spoor te krijgen.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Minister, dank u voor uw antwoorden.

Ik treed ook graag collega Warnez bij. Die dossiers zijn jammer genoeg gedeeltelijk in de pers verschenen en dat is te betreuren. Ik sprak zelf over een publiek signaal dat wordt gegeven. Ik ben wel wat vertrouwd met procedures, maar toen ik u zag aankondigen in de krant dat u hen onder verscherpt toezicht zou plaatsen en later een gouverneur dat zag verklaren, dan moeten we opletten dat het publieke signaal is dat het wordt aangepakt. Het is niet goed dat dat niet duidelijk en niet transparant is of dat onvoldoende in mensentaal uitgedrukt is wat dat verscherpt toezicht precies inhoudt, wat de termijn is en dat dat ervoor moet zorgen dat het beter gaat. Wat bedoel ik daarmee? Dat we iets concreter kunnen weten wat standaard werkafspraken zijn en dat men de vooruitgang toetst binnen een redelijke timing. Ik hoor wel dat u ervoor openstaat om dat wat scherper te stellen. Dat is

toch minstens even belangrijk. Heel veel mensen in West-Vlaanderen zeggen me over die situatie, hoe die ook in elkaar zit, dat er toezicht moet worden uitgeoefend en dat ervoor moet worden gezorgd dat de situatie terug op de rails komt. Ze zeggen vooral dat het geen reclame is voor het politiek bedrijf. In die zin volg ik collega Warnez dat dit een impact heeft op de stiel in de brede zin.

Ik zou nog een aanbeveling kunnen doen. Als u wordt geïnformeerd over dat overleg tussen de gouverneur en de bestuurders in kwestie, gaat het dan automatisch naar de gemeenteraadsleden? Ik denk dat daar misschien een automatisme kan zijn. Het auditverslag wordt besproken in de gemeenteraad. Het is ook uit die hoek dat er wat vragen komen. Zij horen al zeven tot acht weken niets en vragen zich af hoe het nu zit. Natuurlijk kunnen er vragen worden gesteld in de gemeenteraad, maar mocht dat vanuit het toezicht automatisch worden toegezonden aan de gemeenteraadsleden – het belangt hen natuurlijk wel aan –, dan zouden we vooruitgang boeken volgens de Vooruitfractie. Ik volg dat u zegt dat maatwerk belangrijk is en dat men het niet te veel in regels mag gieten, maar het automatisch informeren van de gemeenteraadsleden zou toch een verbetering zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de recent aangekondigde sterke prijsstijgingen voor een uitvaart – 765 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Minister, collega's, ik wil graag terugkomen op een thema dat ik hier in de commissie meermaals aanhaal. Over de kostprijs van crematies en uitvaarten hebben we het hier nog niet zo lang geleden gehad, maar ondertussen zie je dat er heel wat zaken geëvolueerd zijn en lezen we daar heel wat berichten over.

In oktober hadden we het hier nog over de stijgende prijzen van een uitvaart, in het bijzonder van crematies. De voorbije maanden heeft de uitvaartsector er reeds meermaals op gewezen dat er gevoelige prijsstijgingen aan zaten te komen. Dat de toenemende kostprijs van een uitvaart mensen echt wel in de problemen kan brengen, wordt duidelijk aangetoond door de recente berichten. Vorige week stonden in de krant getuigenissen van begrafenisondernemers, die steeds vaker de vraag krijgen of de betaling van een uitvaart in enkele afbetalingen kan gebeuren.

Volgens recente berichten zou een crematie die nu 500 euro kost, na 1 januari minstens 630 euro gaan kosten. FUNEBRA rekent voor dat een uitvaart die voordien zo'n 5000 euro kostte, nu al zo'n 5500 à 6500 euro kost. Bepaalde begrafenisondernemers waarschuwen ervoor dat een standaarduitvaart naar de toekomst toe wel eens tot 8000 à 9000 euro zou kunnen kosten.

Alles samengenomen, tonen deze cijfers aan dat de kosten van een uitvaart voor heel wat nabestaanden toch wel moeilijk financieel draagbaar blijven. Die stijgende prijzen maken het ook minder evident om de keuze te maken tussen begravenis of crematie en hypotheekeren dus eigenlijk ook de mate waarin nabestaanden nog de mogelijkheid hebben om een meer persoonlijke invulling te geven aan een uitvaart.

In mijn vraag om uitleg van 18 oktober beklemtoonde ik in dat verband het belang van het hanteren van een sociaal tarief door crematoria voor financieel kwetsbare mensen. Toen merkte u op dat binnen het Verenigd Netwerk van Openbare

Crematoria (VNOC) de denkpiste werd geopperd om het sociaal tarief uit te breiden. U noemde het debat dat dienaangaande door de VNOC gevoerd werd, een goed debat dat u op de voet zou opvolgen. U stelde tevens dat er zich dienaangaande belangrijke vragen opdringen die verder onderzocht dienden te worden, zoals de afbakening van de doelgroep. Het zogenaamde sociaal tarief dat in de meeste crematoria gehanteerd wordt, is eigenlijk een vermindering van de kostprijs van een uitvaart die door een OCMW bekostigd wordt, maar geen vermindering voor mensen die de kosten zelf moeten dragen.

Hoe evalueert u de recente berichten rond de sterke prijsstijgingen van een uitvaart? Er zijn sinds mijn vraag om uitleg van 18 oktober heel wat meer aanwijzingen van echte prijsstijgingen. Werd u op de hoogte gesteld van de plannen om de tarieven voor een crematie gevoelig te verhogen met ingang van 1 januari 2023?

In welke mate acht u de prijsstijgingen nog al dan niet te verzoenen met de noodzaak om voor iedereen een waardig afscheid te garanderen? Welke stappen kunt u of zult u nemen om de betaalbaarheid van een uitvaart te blijven garanderen?

U stelde op 18 oktober het debat over de invoering van een sociaal tarief op de voet te zullen opvolgen. Zijn er dienaangaande de voorbije weken verdere stappen gezet en verder onderzoek gevoerd? Acht u het niet aangewezen om, rekening houdend met de prijsstijgingen, het belang van een sociaal tarief te beklemtonen?

Hoe schat u de gevolgen van deze prijsstijgingen in op de OCMW's? Hebt u al signalen gekregen dat OCMW's meer geconfronteerd worden met mensen die de kosten van een uitvaart niet langer kunnen dragen en voor hulp aankloppen bij de OCMW's? Op welke wijze wordt dit opgevolgd?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Schryvers, sta mij toe eerst te wijzen op uw eerdere vragen omtrent deze thematiek, die dateren van 11 mei en 12 oktober 2022. Wat ik u hier zal meegeven, komt grotendeels overeen met de antwoorden die ik u toen al heb meegegeven.

Crematoria ontsnappen niet aan de economische context waarin we ons momenteel bevinden. De impact van de energiecrisis, de stijgende kosten en de loonindexeringen leiden ertoe dat de stijging van de kostprijs op ongeveer 20 à 25 procent wordt geraamd. De meeste crematoria voeren daardoor inderdaad prijsstijgingen door vanaf 1 januari 2023. Alleen de crematoria van Brugge en Hasselt namen nog geen beslissing over een eventuele prijsstijging. Over heel Vlaanderen en voor de crematoria die hun prijzen hebben aangepast, gaat het om een gemiddelde prijsstijging van ongeveer 13 procent.

Zoals ik u al een aantal keer heb meegegeven, word ik niet automatisch in kennis gesteld van deze prijsstijgingen. Het behoort tot de bevoegdheid van de gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden om crematoria op te richten en te beheren. Het behoort ook tot hun autonome bevoegdheid om te beslissen over het tariefbeleid. Doorgaans hebben de intercommunales daarover afspraken gemaakt met de gemeenten die lid zijn van het samenwerkingsverband. De gemeenteraden van de betreffende gemeenten bepalen mee de tarieven van crematies.

Ik kan en wens niet tussen te komen in deze beleidsbeslissingen over tarieven en prijsstijgingen, aangezien deze autonoom worden gemaakt. Daarstraks heeft een collega van uw fractie nog terecht de nadruk gelegd op de autonomie van gemeenten en de noodzaak om die te versterken. Ik denk dat die autonomie ook in dezen zou moeten kunnen spelen.

Ik geef nogmaals mee dat de crematoria sociale tarieven hanteren voor overledenen die moesten rekenen op steun van het OCMW. Op die manier houden de crematoria rekening met personen die zich in een kwetsbare situatie bevinden.

Zoals ik eerder al aangaf, leeft de discussie over sociale tarieven bij de bestuurders van crematoria. Het zijn echter de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en de gemeenten zelf die beslissen om het sociaal tarief al dan niet uit te breiden. Die beslissing werd op heden nog niet gemaakt.

Het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) noch de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) heeft signalen van OCMW's over uitvaartkosten of moeilijkheden ter zake ontvangen. De huidige economische context brengt met zich mee dat meer mensen aankloppen bij de OCMW's voor financiële hulp. Dat heeft niet alleen te maken met de stijgende prijzen voor crematies.

Daartegenover nemen we ook de gepaste beleidsmaatregelen. Zo versterken we de komende drie jaar onder andere de OCMW's: ze zullen meer dan 19 miljoen euro extra middelen voor personeel krijgen, zodat ze hun energieteams kunnen versterken. Op die manier kunnen zij ook een rol spelen in het beheersen van de kosten, niet alleen van crematoria, maar meer in het algemeen van burgers. We versterken ook de financiële mogelijkheden van OCMW's.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Minister, ik begrijp dat het voor u aanvoelt alsof ik regelmatig dezelfde vraag stel, maar ik doe dat vanuit een heel oprechte bekommernis en vanuit de overtuiging – en ik weet dat u die deelt, want u hebt die hier al vaak uitgesproken – dat iedereen het recht heeft op een waardig afscheid en dat iedereen ook vrij moet kunnen kiezen hoe de lijkbezorging gebeurt. Mensen moeten zelf die wil kunnen uiten of, bij gebrek daaraan, de familieleden, de nabestaanden. Ik vrees dat dat, vanwege financiële redenen, wel eens onder druk zou kunnen komen te staan. Dat is mijn grote bekommernis.

Ik weet dat u geen verplichting kunt opleggen of kunt tussenkomen. Ik vraag dat ook niet, ik heb dat de vorige keren ook zo gezegd. Ik ben ook iemand die gelooft in gemeentelijke autonomie. Maar ik weet ook dat u vanuit uw bevoegdheid rond lijkbezorging en begraafplaatsen een gezaghebbende stem bent in het thema. In die zin kaart ik het toch wel graag aan.

Nadat de berichten vorige week waren verschenen, minister, las ik dat er in een gemeente bij mij in de buurt een baby was overleden en dat de familieleden een crowdfunding hielden omdat de ouders de uitvaart niet konden betalen. Het was een jong gezin dat net een huis had gebouwd en dergelijke. Ik vind dat we niet in zulke toestanden terecht moeten komen. We kunnen natuurlijk zeggen dat iedereen naar het OCMW moet, maar het OCMW houdt met heel veel zaken rekening en mensen zetten die stap niet graag.

We moeten ervoor zorgen dat de tarifiering tussen de verschillende manieren van lijkbezorging niet te sterk uit elkaar loopt. Dat is mijn vraag aan u, minister. Wilt u dat toch opvolgen? De vorige keer zei u dat u de mogelijke aanpassingen aan de sociale tarifiering zou opvolgen, dus ik zou u willen vragen om dat verder te doen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Schryvers, niemand betwist uw engagement in deze gevoelige thematiek. Het is een engagement dat ik ook deel: iedereen moet op een menswaardige manier en met respect voor de eigen gevoeligheden afscheid kunnen nemen van dierbaren. Ik denk dat dat een evidentie is.

We mogen echter niet vergeten dat crematie slechts een beperkt aandeel heeft in de kostprijs van een hele begrafenis. Het gaat om een bedrag van 500 à 600 euro op een bedrag van vele duizenden euro's die een begrafenis kan kosten. De crematie is dus niet de determinerende factor in die kostprijs.

Er geldt inderdaad een stigma voor sommige mensen om naar een sociaal huis te gaan, en dat is spijtig, want dat sociaal huis staat ter beschikking van iedereen die kwetsbaar is. Het is geen schande dat men, als men de eindjes niet meer aan elkaar kan knopen of met een financiële of andere nood zit, aanklopt bij een sociaal huis.

U begrijpt dat ik terughoudend ben in het inbreken in de autonomie van gemeenten. Ik wil dat niet doen. Ik wil deze bezorgdheid wel nog eens overmaken aan de VVSG, die op haar beurt haar leden, de driehonderd gemeenten, er nog eens op kan wijzen dat ze waakzaam moeten blijven voor het recht op een menswaardig afscheid. Dat moet ook in tijden van stijgende prijzen overeind blijven. Dat wil ik zeker doen, maar verder dan dat kan ik eigenlijk niet gaan, zoals u ook wel begrijpt. Ik begrijp dat een van de redenen waarom u erop terugkomt, is om het punt op de agenda te houden en er aandacht voor te vragen. Dat is ook de taak van een parlement en een parlementslid.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Minister, ik herhaal dat het niet mijn bedoeling is om in te breken in de gemeentelijke autonomie, maar ik zou het inderdaad appreciëren als u zou doen wat u net gezegd hebt: de bekommernis via de VVSG doorgeven. Dank u wel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het wokeactivisme tegen het sinterklaasfeest op de website van Atlas, integratie & inburgering Antwerpen – 770 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Het Antwerpse stedelijke agentschap Atlas ontving in 2021 ongeveer 14 miljoen euro van de Vlaamse Regering om het regeringsbeleid in verband met Integratie en Inburgering uit te voeren. Op de website – diversiteitspraktijk.be – van dat stedelijke agentschap wordt blijkbaar aan agressief activisme gedaan tegen ons traditionele sinterklaasfeest en Zwarte Piet. Zwarte Piet, zoals u zich hopelijk nog kunt herinneren, is de traditionele metgezel van Sinterklaas. Volgens Atlas zou niet alleen de figuur van Zwarte Piet, maar zelfs het hele sinterklaasfeest, getuigen van racisme en kolonialisme.

Atlas brengt op de website zelfs een volledige argumentatienota over hoe men personen die voorstander zijn van Zwarte Piet kan overtuigen van het racistische karakter van onze mooie traditie. Voor een organisatie die de inburgering van nieuwkomers behoort te organiseren, is het volgens ons bijzonder ongepast om nieuwkomers op te jatten door hun het foute signaal te geven dat de Vlaming en zijn tradities, en in het bijzonder ons sinterklaasfeest, racistisch zouden zijn.

Ik geef u enkele voorbeelden, maar ik raad iedereen aan om zelf te gaan kijken op diversiteitspraktijk.be, met name om die argumentatienota te bekijken, want dat vind ik toch wel heel frappant. Dat is dus echt een debatfiche voor wokeactivisten

tegen Zwarte Piet. Daar staat dan bijvoorbeeld, in argument 3, dat je aan iemand die zegt: "Ik vier het sinterklaasfeest en ik ben toch geen racist", moet repliceren: "Stel je gesprekspartner gerust. Dat iemand het sinterklaasfeest viert, wil zeker niet zeggen dat hij of zij een racist is." Dat zou eraan mankeren. Maar dan staat er: "Maak duidelijk dat het feest zelf wel racistische en koloniale invloeden heeft. Geef enkele voorbeelden van referenties naar het kolonialisme." Dat moet 'referenties aan' zijn uiteraard, maar zo staat het er.

Bij argument 6 staat er: "Mijn zwarte vriend/collega/buurman vindt het geen probleem." Dan staat er als tip: "Probeer dit argument om te draaien: 'De meerderheid van de zwarte Belgen, zo staat er, vindt het wél een probleem.'" Of dat zo is, dat wil ik wel eens zien, op basis van onderzoek. Ik denk helemaal niet dat dat het geval is. "Dat één zwarte persoon de figuur van Zwarte Piet geen probleem vindt, mag uiteraard geen reden zijn om alle andere stemmen die duidelijk aangeven dat ze het kwetsend en beledigend vinden, weg te cijferen." Zo staat dat dus in die argumentatienota.

Verder op de website wordt ook de vervanging gesuggereerd van het traditionele sinterklaasfeest door wat men een 'inclusief sinterklaasfeest' noemt. En er worden dan tips gegeven om een inclusief sinterklaasfeest te organiseren. Ik citeer: "Door steeds een witte, mannelijke Sinterklaas op bezoek te krijgen, kunnen niet alle kinderen zich volledig identificeren met de sint. De samenleving is diverser dan ooit en het huidige sinterklaasfeest is daar geen representatie van. Ook de echte Sint-Nicolaas zal er wellicht anders hebben uitgezien dan nu, aangezien hij een bisschop was uit het huidige Turkije. Kies daarom eens voor een vrouw als sint, een sint met een donkere huidskleur, een sint in een rolstoel ... Zo kunnen alle kinderen de sint zien als rolmodel en ervan dromen om zelf ooit sint te worden." Einde citaat dus van de website www.diversiteitspraktijk.be van het agentschap van de Vlaamse overheid.

Het laatste maakt duidelijk: het is niet enkel Zwarte Piet die wordt geïseerd, maar zelfs onze traditionele Sinterklaas, en dus getuigt die Atlaswebsite, minister, van wokeactivisme, van de cancelcultuur – onze Zwarte Piet en Sinterklaas moeten worden gecancelled – en vertegenwoordigt die volgens ons de opvatting en activistische ideologie van een kleine maar extremistische minderheid. Want volgens ons houdt de overgrote meerderheid van de bevolking graag vast aan het traditionele sinterklaasfeest in zijn traditionele vorm, en storen de mensen zich geenszins aan de traditionele figuren van Sinterklaas en Zwarte Piet. Dat geldt, zoals ik daarnet al zei, ook voor mensen van vreemde afkomst. Wij zien in onze steden, in de steden en gemeenten waar nog een traditioneel Sinterklaas met Zwarte Pieten de optocht doet, dat er enorm veel mensen zijn met een andere afkomst, met een migratieachtergrond, die gewoon genieten van het feest, en die vinden dat er absoluut niets aan de hand is. Nogmaals vinden we het ontoelaatbaar dat een kleine wokeminderheid blijkbaar haar visie heeft kunnen doordrukken op een website van deze Vlaamse overheid.

Minister, aan u dus de volgende vragen.

Bent u het mij eens dat Atlas hiermee uit de bocht gaat, met die argumentatienota en met dat wokeactivisme tegen Sinterklaas en Zwarte Piet? Vindt u niet, minister, dat het in een kwaad daglicht stellen van onze tradities net de integratie van nieuwkomers belemmert?

Zult u hierover, minister, Atlas of het Agentschap Inburgering en Integratie op het matje roepen? Bent u bereid het agentschap op te dragen de betrokken passages te verwijderen van de website?

Hoe wilt u, minister, voorkomen dat dergelijke cancelculture en wokeactivisme nog langer worden opgedrongen op de websites van agentschappen die bevoegd zijn voor Integratie en Inburgering?

En tot slot, minister, acht u het opportuun om tijdens het inburgeringstraject meer in te zetten op onze tradities en dat nieuwkomers die behoren te respecteren in plaats van het bekritisieren ervan aan te moedigen, en zeker in plaats van het brandmerken van onze tradities als racistisch?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, mijnheer Van Rooy, voor uw vragen. Het wordt ook stilaan een traditie om rond 6 december rond deze thematiek van gedachten te wisselen.

De items waar u naar verwijst zijn opgenomen op de website diversiteitspraktijk.be van Atlas. Het doel van de website is om praktische tips te geven aan vrijwilligers, professionals en hun organisatie, om uitdagingen in de samenleving aan te gaan. De website heeft tot doel om te werken aan een inclusieve en toegankelijke samenleving, een van de opdrachten waar Atlas rond werkt. De website is niet gericht naar nieuwkomers of individuen, maar naar organisaties met vragen rond de diverse samenleving.

Het thema dat u aanhaalt, is vaak een sterk gepolariseerd thema. In Nederland leidde dat in het verleden tot gewelddadige botsingen tussen voor- en tegenstanders van Zwarte Piet. In Vlaanderen zijn we daar gelukkig tot nog toe van gespaard gebleven, en zien we een geleidelijke evolutie naar roetpieten, bijvoorbeeld in de serie 'Dag Sinterklaas' en bij de intocht van Sinterklaas in Antwerpen. Momenteel is de situatie in Vlaanderen dat Zwarte Piet en roetpiet eigenlijk naast elkaar bestaan.

Het moet mij van het hart dat dit thema al te veel opgeblazen wordt, volgens mij, voor politiek gewin. Zo heb ik me bijvoorbeeld nooit geïdentificeerd met Sinterklaas, ook niet als kind. Ik heb ook niet de ambitie om me te identificeren met Sinterklaas, maar ik begrijp wel bijvoorbeeld dat de figuur van Zwarte Piet bepaalde mensen tegen de borst kan stuiten, en ik vind het normaal dat we daar als samenleving creatief mee omspringen. In die zin verwelkom ik een evolutie naar roetpieten. Maar ik wil tegelijk zeggen dat ik weinig begrip heb voor mensen die daar nu overdreven veel trammelant en drama rond maken.

Ik vind de Antwerpse website dan ook erg verregaand in één richting. De verantwoordelijkheid voor deze website ligt bij Atlas, haar raad van bestuur en de bevoegde Antwerpse schepen, want u weet dat Atlas een stedelijk agentschap is. Ik stel voor dat u het debat ook daar voert, want daar ligt de verantwoordelijkheid. Als ik me niet vergis, zit u zelfs in de raad van bestuur van het bewuste agentschap, en hebt u daar de mogelijkheid, en ook de medeverantwoordelijkheid, om binnen die raad van bestuur dat thema aan te kaarten en op te nemen.

Waar ik wel voor bevoegd ben, is het Vlaamse inburgeringsbeleid. Zoals ik in het halfroond al dikwijls heb uiteengezet, is het inburgeringsbeleid erop gericht om meer aandacht te geven aan basiswaarden rond vrijheid, gelijkheid, solidariteit, respect en burgerschap. In elke cursus is er, ongeacht de samenstelling van de groep, aandacht voor gevoelige en/of taboeonderwerpen. Het doel is respect op te brengen voor individuele vrijheden, verschillen in meningen, diversiteit ... En daar hoort bijvoorbeeld ook de mogelijkheid, het begrijpen dat er in onze samenleving kritiek kan worden gegeven, zelfs kritiek gegeven kan worden op tradities, maar ook het aanvaarden dat andere mensen daar een andere mening over hebben. Dat is het kenmerk van ons samenlevingsmodel.

Hoe pakken we dat aan? In open dialoog met de cursisten. De docent neemt geen standpunt in, maar stimuleert de open dialoog, waarbij respectvol moet worden omgegaan met andere standpunten. Ook voor de behandeling van actuele gebeurtenissen die gevoelig kunnen zijn, wordt vertrokken van onze basiswaarden. Binnen het inburgeringstraject wordt ingezet op respect voor elkaars gebruiken, om zo te komen

tot wederzijds begrip. Maar voor alle duidelijkheid: de website waarnaar u verwijst, komt dus niet aan bod in het inburgeringsbeleid en in de inburgeringscursus.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Dank u, minister, voor uw antwoord. Misschien om te beginnen: ik heb deze vraag ook ingediend op de Antwerpse gemeenteraad. Ik zit inderdaad in die raad van bestuur, en ik laat mijn stem daar zeker horen, maakt u zich geen zorgen. Alleen is dat daar natuurlijk helaas een minderheidstestem. Er zitten ook andere partijen in die raad van bestuur, waaronder de uwe, waar ik helaas geen medestander in kan vinden als ik zoiets aankaart.

U zegt dat u niet bevoegd bent voor die website, maar het is natuurlijk wel zo dat Atlas, de eigenaar van de website, het Antwerps stedelijk agentschap voor integratie en inburgering, zoals ik in mijn inleiding zei, van u 14 miljoen euro krijgt. Het krijgt van de Vlaamse Regering 14 miljoen euro. Dat is een hele som. En dus vind ik dat u er toch te gemakkelijk aan voorbijgaat, en dat u wel degelijk een verantwoordelijkheid hebt te nemen.

U gaat eraan voorbij omdat u zegt dat u de trammelant over Zwarte Piet overdreven vindt. U hebt daar weinig begrip voor, zegt u. Ja, daar verschillen we inderdaad, minister, fundamenteel van mening over. Wij zien het sinterklaasfeest met Zwarte Piet als een symboolstrijd over onze cultuur, over onze tradities. Als wij toelaten – zoals ik in mijn inleiding heb gezegd – dat een kleine extremistische wokeminderheid daar zijn zin in krijgt, dan is het einde zoek natuurlijk.

We zien ook dat het einde eigenlijk al zoek is, want je kunt bijna dagelijks – laat ons zeggen gemiddeld wekelijks op een jaar – voorbeelden vaststellen, zien, van een wokeminderheid die ervoor zorgt dat er iets wordt gecensureerd. In dit geval gaat het over Zwarte Piet, maar het kan gaan over een album van Kuifje, het kan gaan over een stripmuur in Brussel, het kan gaan over FC De Kampioenen op televisie, bepaalde afleveringen. Het einde is op dit moment al zoek, minister, en ik zou dan toch van u willen verlangen om daar toch stelliger uw positie in te nemen, die u hier voorzichtig formuleert, namelijk: wij mogen geen duimbreed meer toegeven aan die wokeactivisten om welke vorm van censuur ook toe te passen op onze tradities, op onze stripalbums, op onze tv-programma's, tv-series, wat dan ook. Dat zou ik echt van u verlangen, minister, dat u veel stelliger positie inneemt.

En om misschien te eindigen, voorzitter, stel ik toch vast dat ook de N-VA hier zeer sterk positie in neemt. In de steden Aalst en Kortrijk voert de N-VA eigenlijk een campagne vóór Zwarte Piet, en dat is natuurlijk zeer goed. Daar is Zwarte Piet ook behouden, terwijl in mijn stad, Antwerpen, waar N-VA-burgemeester Bart De Wever aan het roer staat, Zwarte Piet helaas al vele jaren is vervangen door roetveegpieten, en dat gaat volgens ons dus echt de verkeerde kant op.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Het moet mij toch ook wel van het hart dat ik me wel erger aan het feit dat wat op zich altijd wel een mooi kinderfeest is, elk jaar opnieuw erger en erger politiek wordt misbruikt. En langs de twee kanten van het verhaal. Ik vind het echt spijtig dat dat elk jaar opnieuw terugkomt. Straks mag de lieve sint misschien ook niet meer met zijn stoomboot komen, want dat is misschien milieuvervuilend. Straks mag hij ook niet meer op een paard door de stad rijden, want dat is misschien dierenmishandeling. En straks mag hij zelfs niet meer op het balkon komen zeggen dat er geen stoute kindjes zijn, want dat zou potentieel discriminerend of stigmatiserend kunnen zijn voor kinderen. Voor je het weet, zal die lieve sint ons land links laten liggen, komt die niet meer naar hier. En ik denk dat dan heel veel kindjes helemaal verdrietig zullen zijn.

Kortom, wat ik zou willen zeggen: collega's, stop daarmee. Laat daar nu toch geen politiek debat over zijn, en laat dat gewoon dat kinderfeest zijn, zoals wij het ons toch allemaal uit onze jonge tijd mooi herinneren.

De voorzitter: Mij maakten ze nog bang dat ze mij in een zak gingen steken. Dat heeft veel indruk gemaakt.

De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Collega's, vandaag en de afgelopen dagen heeft de sint, samen met zijn pieten, heel veel kinderen gelukkig gemaakt, met chocolade, met een bezoekje, met marsepein, met speculaas, of speculoos, afhankelijk van de regio waar we in wonen. Dat is toch de essentie van dat sinterklaasfeest. Dus ik sluit me aan bij de oproep van collega Ongena: laat dat nu vooral een feest zijn, een kinderfeest, en stop met daar politieke spelletjes rond te doen. Die kinderen, die zien dat niet, of ze daar nu een roetveegpiet tegenkomen. Voor hen is het gewoon het feest waar zij beloond worden omdat ze weer een heel jaar braaf zijn geweest. En laat dat vooral de essentie zijn van het sinterklaasfeest, en ik hoop dat we dat nog heel veel jaren op die manier vieren.

De voorzitter: Mevrouw Sminate, bent u ook braaf geweest?

Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Ik heb vanmorgen op de fractie drie pakken speculoos gekregen. Ja, het is echt waar. *(Opmerkingen van de voorzitter. Gelach)*

Ah voilà, racisme hé. *(Gelach)*

Maar allé, ik stel me soms echt de vraag waarover wij hier debatteren. Als ik dan die website heb bekeken, dan vind ik toch ook dat sommige passages – hoe moet ik het formuleren – 'ongelukkig' zijn. Zeggen dat je geen racist bent omdat je Sinterklaas viert, dat impliceert dat er überhaupt een mogelijkheid was om dat wel zo te interpreteren. Het lijkt me allemaal niet zo heel verstandig, wat er op die website staat. Maar ik vind het wel jammer – en dat is eigenlijk geen verwijt naar de vraagsteller toe, maar eerder naar bepaalde stromingen in onze samenleving – dat we het op deze dag niet hebben over de positieve aspecten van het feest, en van de magie van het feest. Dus laat ons die traditie centraal stellen, laat ons dat kinderfeest centraal stellen, en laat ons stoppen om te discussiëren over Zwarte Piet of roetpiet, of het racisme of kolonialisme dat daarachter zou steken. Ik ben dat beu. Voilà.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, ik deel natuurlijk het basisgevoel bij vele collega's. Sinterklaas is een heel mooi kinderfeest, dat we allemaal gevierd hebben in onze toenmalige onschuld, toen we vol spanning zaten te wachten tot de goede sint kwam, en hoopten op cadeautjes. Dat was altijd een fantastisch mooi moment. Wie kinderen heeft, heeft dat bij zijn eigen kinderen ook gezien. En zij die kleinkinderen hebben, zullen dat waarschijnlijk bij hun kleinkinderen zien. Dat is dus een heel mooi feest, en ik denk dat het vooral belangrijk is om dat een feest te laten zijn. Daarmee ben ik het eens met iedereen.

Ik heb het eigenlijk principieel moeilijk met iedereen die probeert om daar een soort strijd van te maken met een politieke dimensie. Ik zeg dan ook: van iedereen, zowel van de ene als van de andere kant, die dat probeert op te kloppen tot een symbool waarbij het gevecht gevoerd moet worden over wie we zijn en wie we niet zijn. Ik volg dat niet helemaal. Ik vind dat we daar meer ontspannen mee moeten omgaan.

Ik heb trouwens, voor alle duidelijkheid, laten weten aan de vertegenwoordigers in de stad Antwerpen, dat ik het met sommige passages die daarin staan, heel moeilijk heb. Ik heb dat laten weten. Dus men kent mijn mening daarover.

Dit gezegd zijnde, toch één element. Ik denk dat zij die tradities proberen te bevriezen, en zeggen dat die traditie niet onderhevig mag zijn aan verandering, ook een gevaar zijn voor tradities. Want het eigene aan tradities in onze samenleving is dat die permanent evolueren. Ik geef een voorbeeld. Wij hebben sinds enkele decennia een volledig nieuwe traditie. De traditie van de kerstmarkt. Dat is volledig nieuw. Ik heb soms op sociale media gelezen dat we onze 'middeleeuwse kerstmarkten' moeten beschermen en in stand houden, omdat dat een belangrijke Vlaamse traditie is. De eerste kerstmarkt in ons land is georganiseerd in 1987, in Luik. Toen ik student was in Leuven, waren er nog geen kerstmarkten. Op het einde – want ik heb wat langer over mijn studies gedaan – begonnen de eerste kerstmarkten te verschijnen. Maar in mijn jeugd bestond dat niet, een kerstmarkt. Dus tradities worden nieuw. Toen ik op relationele leeftijd kwam – bij sommigen was dat wat vroeger dan bij anderen, mijnheer Van Dijck –, was er nog geen Valentijn. Toen was een relatie goedkoper dan vandaag. *(Gelach en opmerkingen)*

Dat was zo. Dat was handig. Dat bestond niet. Nu vinden we dat een sterke Vlaamse traditie, maar dat is overgewaaid vanuit Frankrijk. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Halloween, ik heb dat in mijn kindertijd nooit gevierd. Dus tradities ... er komen nieuwe tradities, er verdwijnen tradities. En zelfs het sinterklaasfeest is vandaag al fundamenteel veranderd ten opzichte van mijn jeugdjaren, en wel op drie manieren.

Het is op drie manieren echt anders geworden. De eerste manier: in mijn jeugd was de sint een bisschop. De heilige man was een bisschop, en elk kind in mijn jeugd wist in Vlaanderen wat een bisschop was. Die kende dat, een bisschop. Vandaag is dat een overgrootvader geworden. Want vraag aan honderd kinderen in Vlaanderen wat een bisschop is ... Ik zal u zeggen, er zijn er niet veel meer die weten wat een bisschop is. In onze beleving, in de tijd dat Vlaanderen nog massaal naar de katholieke kerk ging, in mijn jeugdjaren, toen de kerken nog vol zaten, wist iedereen wat een bisschop was. Vandaag is dat een overgrootvader. Een overgrootvader.

De tweede grote verandering: in mijn jeugd hadden wij schrik van Sinterklaas en Zwarte Piet. En dat was niet, mevrouw Sminate, omdat u zegt dat ik een stoute jongen was. Neen: we hadden schrik, want die ging ons van de roe geven. Die ging lijfstraffen geven. Die ging ons in de zak steken. Die ging ons mishandelen. Die bisschop was een strenge bisschop. Dat was geen goedhartige man, dat was een strenge. We zaten met de poepers als die kwam. *(Gelach)*

Waarom? Omdat dat een traditie was, in die tijd, zoals tradities zijn. Want wat zijn tradities. Tradities zijn een uitpuring, een symbolisering van de samenleving waarin we zitten. Dat was toen een symbool van de gezagsrelatie van ouders en leraars ten overstaan van kinderen. Die was strenger, die was hiërarchischer. Je moest daarnaar luisteren. Als je daar niet naar luisterde, kreeg je slaag. Ik ben linkshandig. Ze hebben me rechts gemaakt, mijnheer Van Rooy.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Rechtshandig, hé. *(Gelach)*

Minister Bart Somers: Rechtshandig. Waarom? Met de regel. Er werd toen met de regel geslagen als je links schreef. Dat was toen normaal. Dat waren lijfstraffen. Ik heb in mijn jeugdjaren nog af en toe een muilpeer gekregen. Ten onrechte! *(Gelach)*

Vandaag de dag doet geen enkele onderwijzer dat nog, of je ziet in de commissie Onderwijs van het Vlaams Parlement een interpellatie over het gedrag van leraars. Dus die gezagsverhouding weerspiegelde de samenleving van toen.

Wat is vandaag Sinterklaas en Zwarte Piet? Dat zijn twee vrolijke fransen. Die overgrootvader is de lieve man, en die Zwarte Piet is een vrolijke vriend geworden. Dat is de weerspiegeling van hoe wij met onze kinderen omgaan vandaag. De relatie met mijn ouders, of de generatie voor ons, was een hiërarchische, vandaag is die veel meer horizontaal. Dat is eigen aan tradities, dat die in de diepte veranderen. Maar dat zien wij niet. Waarom zien we dat niet? Die verandering zien we niet, omdat we die zelf hebben doorgemaakt, omdat die ons gevolgd is. Die is ons gevolgd.

Derde verandering: Sinterklaas en Zwarte Piet, die hebben een werkrelatie. Die hebben een werkrelatie. Zwarte Piet is de knecht – we zeggen altijd: de knecht – van Sinterklaas. Maar hoe was die relatie in mijn jeugd? Die Zwarte Piet moest serieus luisteren naar die Sinterklaas. Die had op zijn beurt schrik van die Sinterklaas. Want dat was de werkrelatie zoals in mijn jeugd jaren werkgevers met werknemers omgingen: een strakke hiërarchische relatie. Het was voor mij shockerend toen mijn kinderen naar Sinterklaas en Zwarte Piet gingen. Het was shockerend! Die Zwarte Piet houdt de zot met Sinterklaas! Die zit er wat mee te zwammen, en achter zijn rug doet die zo naar Sinterklaas! *(Minister Somers maakt een schertsend handgebaar. Gelach)*

Dat was shockerend! Dat is de werkrelatie vandaag! *(Gelach)*

En als ik op mijn kabinet kom, staan ze op mijn kabinet achter mij ook zo! *(Gelach)*

Die lachen ook met mij. Die spreken mij tegen. Kun je je inbeelden dat een minister dertig jaar geleden werd tegengesproken? Vandaag doen die niet anders! *(Gelach)*

Dat is ook zo in de klas. Dat is de verandering van de werkgever-werknemerrelatie.

Opnieuw, ik zeg het wat uitvergroot. Maar wat ik zeg is in de grond juist. Dat is een verandering in onze samenleving, waar werknemers en werkgevers anders met elkaar omgaan, en opnieuw: die Zwarte Piet en Sinterklaas staan daar symbool voor. Dat is de kracht van een traditie. Een traditie is niet iets wat losstaat van onze maatschappij. Die is geworteld in onze maatschappij. Die geeft een beeld van onze maatschappij. Die geeft houvast aan onze maatschappij. Maar die maatschappij verandert. Dus die traditie verandert mee, die evolueert mee. Want als die traditie niet mee verandert, dan sterft die af.

Dus zij die pleiten voor het behoud van de traditie, maar die die tegelijkertijd willen verstillen, die maken de traditie kapot. Een traditie is pas waardevol als die mee evolueert met de maatschappij. En al die veranderingen heeft die traditie gedaan. Zij die nu zeggen dat die traditie nu niet meer verder zal veranderen, omdat elke verandering die de traditie nu meemaakt een bedreiging is voor ons ... *(Opmerkingen van Sam Van Rooy)*

Heb ik gezegd dat u dat zegt? Pas op, u wordt zenuwachtig. Ik voel het. *(Gelach en opmerkingen)*

U mag subiet. Mijn punt: een traditie evolueert mee. Op het moment dat je samenleving verkleurt, en dat in Vlaanderen één kindje op drie een migratieachtergrond heeft, of van elders komt, is het dan niet normaal dat ook daar veranderingen in komen, op een zachte manier? Moet dat afgedwongen worden? Moet dat geëist worden? Moeten we een decreet stemmen over hoe die Zwarte Piet er moet uitzien? Neen. Maar die evolutie is wel bezig. En die evolutie is geen bedreiging voor die traditie, want die traditie blijft daarmee overeind, en wordt daardoor zelfs versterkt.

Maar ik ben het wel eens met hen die zeggen dat we op die traditie niet alle maatschappelijke problemen mogen projecteren, zoals we in het voorstel van Atlas nu een sint nodig hebben in een rolstoel en een vrouwelijke sint en dergelijke meer. Ik denk dat we dan een karikatuur aan het maken zijn van waar we maatschappelijk

mee bezig moeten zijn. Dat is de overdrijving. En dat is niet goed. En ik heb mijn mening ook laten weten.

We moeten die traditie in stand houden. Ik zou graag hebben dat mijn kinderen, hun kinderen en hun kleinkinderen, ook nog een Zwarte Piet en een Sinterklaas, of een Piet en een Sinterklaas, hebben. En die zal mee evolueren. Die zal mee evolueren in de samenleving. Dat is een goede zaak. Maar de essentie ervan zal blijven, namelijk: een feest voor kinderen, waar kinderen eigenlijk een moment hebben waar iedereen voor hen zorgt, en waarin ze een feeërieke figuur krijgen die hen liefde en warmte geeft, en ook wat cadeautjes. Dat is voor mij de essentie. Dus laten we dat debat op een meer ontspannen manier voeren, zonder daar een ongelooflijke strijd van te maken, en te eisen dat die exact zo moet zijn als in onze jeugd, want die is al lang niet meer zo.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Dank u, minister, voor uw gloedvol betoog.

Ik zal misschien toch eerst beginnen met die strijd. Ik zou die het liefst ook niet voeren, natuurlijk. Die wordt mij, die wordt ons opgedrongen. Het is omdat we dat soort waanzinnige teksten zien op een overheidswebsite, dat we die vraag indienen, en dat we die stellen. Waarom? Er is uiteraard niets mis met tradities die evolueren. Niemand vraagt om een bevroren traditie. Maar bij elke evolutie moet men zich natuurlijk de vraag stellen in welke richting die evolutie gaat. Wie vraagt die evolutie? Is dat een minderheid, een meerderheid? Welke minderheid of meerderheid is dat? En welke intentie zit daarachter?

En dan hoor ik u helemaal aan het eind van uw betoog gelukkig toch nog zeggen dat er hier inderdaad totaal is overdreven door die website. Ik citeer hem zelden of nooit, maar ik zal toch uw eigen voorzitter Egbert Lachaert citeren, die op 11 augustus 2020 tweette: "We gaan het nu nog eens herhalen. Zwarte. Piet. Heeft. Niets. Met. Racisme. Te. Maken."

Er was toen ook een stemming in het Europees Parlement, stel u voor, waarin werd gevraagd aan landen om Zwarte Piet te verbieden. Stel u voor: om Zwarte Piet te verbieden! Dat verzin ik niet. Dat is een strijd die dus wordt gevoerd door een woke-minderheid die er zelfs in slaagt om tot in het Europees Parlement te geraken, met een voorstel om Zwarte Piet overal in Europa te verbieden. And guess what? Verhofstadt stemde voor. De N-VA, cd&v en uiteraard ook wij stemden daar toen tegen.

Dus ik voer die strijd niet graag. Die wordt ons opgedrongen. Er is niets mis met evolutie, maar het is en blijft een feit dat de meerderheid van de mensen, ook de meerderheid van de mensen met een migratieachtergrond, totaal geen probleem hadden of hebben met Zwarte Piet, en dat die extremistische wokeminderheid, die dat activisme opdringt, dat niet alleen doet inzake een traditie als Zwarte Piet en Sinterklaas. Ik heb ernaar verwezen. Ik heb het debat toch breder willen trekken. Het gaat over tv-series, het gaat over films, het gaat over stripalbums, het gaat over van alles en nog wat. En het blijft dus broodnodig dat wij ons daartegen blijven uitspreken, en de hakken in het zand zetten.

En ik ben dus blij, minister, dat u aan hen hebt gezegd wat u van die website vindt. Maar wat zal nu de slotsom zijn? Dat die website gewoon blijft bestaan. Ja, dat is mijn vrees en dat zal denk ik ook bewaarheid worden. En dus winnen zij. Dus winnen zij, en niet wij, en dat is de spijtige conclusie.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.